

Παντελής Καλαϊτζίδης, Δρ. Θ.

Διευθυντής Ακαδημίας Θεολογικών Βόλου

Το εκδοτικό έργο της Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών Βόλου

και οι αφιερωματικοί τόμοι προς τιμήν

των Μητροπολιτών Περγάμου Ιωάννη Ζηζιούλα και Διοκλείας Κάλλιστο Ware

7^η Έκθεση Χριστιανικού Βιβλίου, Ξενοδοχείο Caravel, Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2018

Η Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών Βόλου (ΑΘΣ) που ιδρύθηκε το 2000 με πρωτοβουλία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Ιγνατίου και που από τον Οκτώβριο του 2011 διοικείται από εννέα μέλ^{ές} Δ.Σ. προεδρευόμενο από τον Μητροπολίτη και αποτελούμενο από πανεπιστημιακούς καθηγητές, αλλά και σημαντικές προσωπικότητες του ευρύτερου εκκλησιαστικού, θεολογικού και εν γένει πνευματικού χώρου, εισήλθε ήδη στο 18^ο έτος λειτουργίας της και έχει πλέον το καθεστώς του αναγνωρισμένου Ερευνητικού Κέντρου από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Λειτουργεί ως ένα ανοιχτό εργαστήρι σκέψης και διαλόγου της Εκκλησίας με τη διάνοηση και την κοινωνία, οργανώνοντας με τη μορφή του ανοιχτού πανεπιστημίου ετήσιους θεματικούς κύκλους σπουδών, διεθνή σεμινάρια, συνέδρια και εκδόσεις, συνεργαζόμενη προς τούτο, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, με ποικίλους ακαδημαϊκούς και επιστημονικούς φορείς, οικουμενικούς και διαθρησκευτικούς οργανισμούς, φορείς της κοινωνίας των πολιτών, εκδοτικούς οίκους και επιστημονικά περιοδικά, καθιστώντας έτσι το Βόλο και τη Μητρόπολη Δημητριάδος τόπο συνάντησης και διαλόγου.

Από την ίδρυσή της η Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών Βόλου επιδιώκει τη δημιουργική και κριτική συζήτηση των προκλήσεων που η Ορθόδοξη Εκκλησία καλείται να αντιμετωπίσει στις μέρες μας (π.χ. οικουμενικός και διαθρησκευτικός διάλογος, νεωτερικότητα/μετα-νεωτερικότητα, εκκοσμίκευση, σχέσεις Εκκλησίας και κράτους, θρησκευτικός φονταμενταλισμός, κ.ά.). Έχει διοργανώσει, είτε μόνη της, είτε σε συνεργασία με καταξιωμένα θεολογικά ιδρύματα, πανεπιστημιακές σχολές και άλλους φορείς από την Ελλάδα και το εξωτερικό, μια σειρά από συνέδρια, σεμινάρια και εκδηλώσεις για το ευρύ κοινό, προκειμένου να μελετήσει με

νηφαλιότητα και σεβασμό, αλλά και με την αναγκαία κριτική διάσταση, θέματα που σχετίζονται με επιφανείς προσωπικότητες και ρεύματα της σύγχρονης ορθόδοξης θεολογίας, και ειδικά με εκείνα που συνέβαλαν αποφασιστικά στην άνθηση και την πρόοδο των θεολογικών γραμμάτων.

Γίνεται σαφές από τα παραπάνω ότι καθόλη τη διάρκεια της πορείας της βασικό μέλημα της ΑΘΣ υπήρξε ο διαρκής και γόνιμος διάλογος της Ορθόδοξης θεολογίας με το σύγχρονο κόσμο, το άνοιγμά της στα προβλήματα και ερωτήματα της κοινωνίας, η συνάντησή της με την κάθε λογής ετερότητα, ο ειλικρινής διάλογος με την επιστήμη, τη φιλοσοφία, τη λογοτεχνία, την τέχνη, τα ποικίλα ρεύματα της σύγχρονης σκέψης. Με σεβασμό στην πλούσια ζωντανή παράδοση της Ορθοδοξίας, αλλά και έχοντας επίγνωση των συνθηκών του σημερινού απαιτητικού διεθνούς περιβάλλοντος, η ΑΘΣ επιχείρησε να φέρει το ευαγγελικό μήνυμα σε συνάφεια με το συμφραζόμενο της εποχής μας, να προβάλλει τον *δημιουργικό και εποικοδομητικό* ρόλο της Ορθοδοξίας στη δημόσια σφαίρα και να αναδείξει την προφητική, ανακαινιστική και εσχατολογική δυναμική της παράδοσης στο διάλογο με τις ανθρωπολογικές, πολιτικές και άλλες παραμέτρους της δυτικής νεωτερικότητας.

Έτσι η Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών κάλυψε με τις δράσεις της ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων όπως:

- α. την καλλιέργεια και την προώθηση της σύγχρονης θεολογικής έρευνας,*
- β. την προαγωγή της σύγχρονης ελληνόφωνης και ευρύτερα Ορθόδοξης θεολογίας και το άνοιγμά της στις σύγχρονες προκλήσεις του δυτικού νεωτερικού και μετανεωτερικού κόσμου,*
- γ. την ανάδειξη επειγόντων θεμάτων και προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι χριστιανοί στην εποχή μας (όπως λ.χ. ζητήματα επιβίωσης των χριστιανών στη Μέση Ανατολή, η θέση και ο ρόλος της γυναίκας στην Εκκλησία, κ.ά),*
- δ. την έκδοση σειράς σημαντικών έργων με σκοπό την προώθηση του διαλογικού και οικουμενικού χαρακτήρα της Ορθόδοξης θεολογίας στον σύγχρονο κόσμο,*
- ε. την έκδοση στα ελληνικά αλλά και σε ξένες γλώσσες των συνεδρίων, σεμιναρίων ή διαλέξεων που πραγματοποιεί η Ακαδημία τόσο στην έδρα της στο Βόλο*

ή σε άλλα μέρη της Ελλάδος, όσο και στο εξωτερικό, με σκοπό την προαγωγή ενός σύγχρονου ορθόδοξου θεολογικού προβληματισμού.

Η σημερινή εκδήλωση που φιλοξενείται από τις εκδόσεις «Εν πλω» στο πλαίσιο της Έκθεσης Χριστιανικού Βιβλίου, σχετίζεται με αυτό ακριβώς το τελευταίο σημείο.

Ας μου επιτραπεί να θυμίσω ότι στο πλαίσιο της παραπάνω πολύπλευρης προσπάθειας έχουν ήδη εκδοθεί από την ΑΘΣ μια σειρά βιβλίων όπως:

1. *Εκκλησία και Εσχατολογία*, στις εκδόσεις Καστανιώτη (2003), β' έκδοση: «Εκδοτική Δημητριάδος» (2014),
2. *Ισλάμ και Φονταμενταλισμός-Ορθοδοξία και Παγκοσμιοποίηση*, στις εκδόσεις Ίνδικτος (2004),
3. *Φύλο και Θρησκεία-Η θέση της γυναίκας στην Εκκλησία*, στις εκδόσεις Ίνδικτος (2004),
4. *Θρησκεία και Λογοτεχνία* (Α', Β' και Γ' μέρος) στο περιοδικό *Νέα Εστία* (Μάρτιος 2004, Μάρτιος 2005 και Σεπτέμβριος 2009 αντίστοιχα),
5. *Η ορθόδοξη θεολογία στον 21^ο αιώνα* (του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Διοκλείας Κάλλιστου Ware), στις εκδόσεις Ίνδικτος (2005),
6. *Ορθοδοξία και Νεωτερικότητα. Προλεγόμενα* (του Παντελή Καλαϊτζίδη, μεταφρασμένο ήδη στα ρουμανικά από τις εκδόσεις EIKON και υπό έκδοση στα αγγλικά από τις εκδόσεις St. Vladimir's Press, New York), από τις εκδόσεις Ίνδικτος (2007),
7. *Ορθοδοξία και Νεωτερικότητα* (συλλογικός τόμος), από τις εκδόσεις Ίνδικτος (2007),
8. *Αναταράξεις στη μεταπολεμική θεολογία. Η «θεολογία του '60»* (Ίνδικτος, 2009),
9. *Και επί γης ειρήνη... Όραμα και αίτημα για τους λαούς και τις χριστιανικές Εκκλησίες-Ορθόδοξη Συμβολή*, (Ίνδικτος, 2010),
10. *Εκκλησία και Πολιτισμός στη σύγχρονη ελληνική θεολογία* (στα γαλλικά, στο τεύχος Ιανουαρίου-Μαρτίου 2010 του περιοδικού *Istina*),
11. *Οι Χριστιανοί στη Μέση Ανατολή* (στα αγγλικά, στο τεύχος Μαρτίου

- 2012 του περιοδικού *The Ecumenical Review*),
12. *“Many Women Were There...” The Participation of Orthodox Women in the Ecumenical Movement: Past, Present, Future* (WCC Publications-Volos Academy, 2011),
 13. *Βιβλική Θεολογία της Απελευθέρωσης, Πατερική Θεολογία και αμφισημίες της νεωτερικότητας σε ορθόδοξη και οικουμενική προοπτική* (Ινδικτος, 2012),
 14. *Εκκλησιολογία και Εθνικισμός* (στα αγγλικά, στο τεύχος 3-4 του 2013 του περιοδικού *St Vladimir’s Theological Quarterly*).
 15. *Orthodox Handbook on Ecumenism: Resources for Theological Education – “That they all may be one” (John 17:21)*, επιμέλεια Pantelis Kalaitzidis, Thomas FitzGerald, Cyril Hovorun, Aikaterini Pekridou, Nikolaos Asproulis, Dietrich Werner, Guy Liagre, Regnum Studies in Global Christianity, Volos Academy Publications, σε συνεργασία με τις εκδόσεις Regnum Books International (Oxford) και WCC Publications (Geneva), 2014.
 16. *Orthodox Perspectives on Ecumenical Theological Education: The Ecumenical Movement in the Theological Education and in the Life of Orthodox Churches*, Edited by Gennadios of Sassima, Laurentiu of Adreal, Pavel Aurel, Daniel Buda (Volos Academy Publications, Volos 2014)
 17. *Spirituality, Power and Revolution: Contemporary Monasticism in Communist Ethiopia*, Joachim G. Persoon with an Overview of the Orthodox Church During Communism by Vaclav Jezek (Volos Academy Publications, Volos 2014)
 18. *The Dialogue between the Eastern Orthodox and Oriental Orthodox Churches*, edited by Christine Chaillot (Volos Academy Publications, Volos 2016).
- κ.ά.

Από το 2014 η Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών, δια της «Εκδοτικής Δημητριάδος», έχει εισέλθει σε μια νέα και σημαντική φάση του εκδοτικού της προγράμματος, με την αυτοέκδοση των έργων της (πρακτικά συνεδρίων και σεμιναρίων, δημοσίων διαλέξεων και εκδηλώσεων), αλλά και με τη δημοσίευση

αυτοτελών έργων ευρύτερου θεολογικού και πνευματικού ενδιαφέροντος, Ελλήνων και ξένων συγγραφέων. Στο πλαίσιο αυτό κυκλοφόρησε ήδη σε δεύτερη έκδοση ο συλλογικός τόμος *Εκκλησία και Εσχατολογία*, ενώ στο πλαίσιο της νέας εκδοτικής σειράς «Εν Διαλόγω» έχει κυκλοφορήσει σε ελληνική μετάφραση το βιβλίο του Jean Daniélou, *Δοκίμιο για το μυστήριο της Ιστορίας* (Εκδοτική Δημητριάδος, Βόλος, 2014) και η ελληνική μετάφραση του βιβλίου του Αριστοτέλη Παπανικολάου, *Η πολιτική της θέωσης. Η Ορθοδοξία συναντά την δημοκρατία* (Εκδοτική Δημητριάδος, Βόλος 2016). Στην εκδοτική σειρά «Θεολογικές Προσωπογραφίες» κυκλοφόρησε ήδη ο πρώτος τόμος με τίτλο *Παναγιώτης Ν. Τρεμπέλας. Μεταξύ παράδοσης και ανανέωσης, μεταξύ επιστήμης και ιεραποστολής* (Εκδοτική Δημητριάδος, Βόλος 2016). Επίσης κυκλοφόρησε και η διάλεξη του Μητροπολίτη Δημητριάδος και Αλμυρού Ιγνατίου στο London School of Economics (2015) με τίτλο *Η Εκκλησία και η οικονομική κρίση* (Εκδοτική Δημητριάδος, Βόλος 2017).

Στο αμέσως προσεχές διάστημα αναμένεται και η έκδοση των λοιπών τόμων καρπό των θεολογικών και ερευνητικών δράσεων της ΑΘΣ κατά τα παρελθόντα έτη με θέματα όπως:

- «Νεοπατερική σύνθεση ή «Μετα-πατερική θεολογία: το αίτημα της θεολογίας της συνάφειας στην Ορθοδοξία (στα αγγλικά από τον εκδοτικό Οίκο Fordham University Press και ελληνικά από τις εκδόσεις της ΑΘΣ),
- *Ευχαριστία, Εκκλησία, Κόσμος* (από τις εκδόσεις της ΑΘΣ),
- «Ορθοδοξία και Πολυπολιτισμικότητα» (από τις εκδόσεις της ΑΘΣ),
- *Εκκλησία και Πολιτισμός* (στα αγγλικά από τον εκδ. Οίκο Sebastian Press – Η.Π.Α.),

Από το 2012 η ΑΘΣ δραστηριοποιείται επίσης και με αυτοτελείς εκδόσεις στα αγγλικά (σειρά «*Doxa and Praxis: Exploring Orthodox Theology*», σε συνεργασία με τις εκδόσεις του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών/WCC Publications). Στο πλαίσιο αυτό έχουν κυκλοφορήσει ήδη τα τρία πρώτα βιβλία της σειράς:

- *Orthodox Theology in the Twenty-first Century* (Metropolitan Kallistos Ware) (2012)
- *Orthodoxy and Political Theology* (Pantelis Kalaitzidis) (2012)
- *A Communion in Faith and Love: Elizabeth Behr-Sigel's ecclesiology* (edited by Sarah Wilson – Aikaterini Pekridou) (2017)

Ενώ βρίσκονται υπό έκδοση για το αμέσως προσεχές διάστημα οι παρακάτω τόμοι:

- *Christianity and Hellenism: The Encounter of Two Worlds* (Metropolitan John D. Zizioulas)
- *Christianity in a Culture Marked by Islam: The Vision of an Orthodox Bishop on Dogma, Witness and Inter-Religious Dialogue*

Στα παραπάνω έργα κυριάρχησε μια διάσταση προφητική και κριτική· σε αυτά αναδείχθηκαν τόσο οι θετικές, όσο και οι αρνητικές πτυχές του έργου των θεολογικών ρευμάτων και των προσώπων που εξετάζονταν. Ήδη όμως από το 2011 η Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών εγκαινίασε μία νέα σειρά συνεδρίων και εκδηλώσεων που, χωρίς να αφίστανται της κριτικής λειτουργίας του θεολογείν, επιδίωξαν να δώσουν έμφαση στην *ευχαριστιακή και οφειλετική* πτυχή της θεολογίας, τιμώντας τη συμβολή κορυφαίων προσωπικοτήτων της ανά την οικουμένη Ορθοδοξίας στη θεολογία και το διάλογο της Εκκλησίας με το σύγχρονο κόσμο. Τον Οκτώβριο του 2011 διοργανώθηκε το πρώτο διεθνές συνέδριο προς τιμήν του Σεβ. Μητροπολίτη Περγάμου κ. Ιωάννη Δ. Ζηζιούλα με την αφορμή της ανακήρυξής του σε Εταίρο και Επίτιμο μέλος της Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών Βόλου, ενώ το Νοέμβριο του 2015 έλαβε χώρα το δεύτερο συνέδριο αυτής της σειράς, προς τιμήν του Σεβ. Μητροπολίτη Διοκλείας κ. Κάλλιστου Ware, με την αφορμή και πάλι της ανακήρυξής του σε Εταίρο και Επίτιμο μέλος της Ακαδημίας. Τα κείμενα των συνεδρίων αυτών και των συναφών τιμητικών εκδηλώσεων κυκλοφόρησαν σε δύο ξεχωριστούς τόμους από τις εκδόσεις της Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών, τους οποίους έχουμε τη χαρά να παρουσιάζουμε απόψε με τη συνδρομή των εκδόσεων «Έν πλω», και με τη συμμετοχή εκλεκτών ομιλητών τους οποίους και ευχαριστούμε θερμά για την αποδοχή της πρόσκλησής μας και τον κόπο της προετοιμασίας.

Πρόκειται για τους συλλογικούς τόμους με τίτλο: α) *Πρόσωπο, Ευχαριστία και Βασιλεία του Θεού σε ορθόδοξη και οικουμενική προοπτική. Σύναξις Ευχαριστίας προς τιμήν του Μητροπολίτη Περγάμου Ιωάννη Δ. Ζηζιούλα*, επιμ. Παντελής Καλαϊτζίδης & Νικόλαος Ασπρούλης (Εκδοτική Δημητριάδος, Βόλος 2016), και β) *Η μαρτυρία της Ορθοδοξίας στη Δύση. Σύναξις Ευχαριστίας προς τιμήν του Μητροπολίτη Διοκλείας Κάλλιστου Ware*, επιμ. Παντελής Καλαϊτζίδης & Νικόλαος Ασπρούλης (Εκδοτική Δημητριάδος, Βόλος 2018).

Πριν δώσω το λόγο στους εκλεκτούς ομιλητές, θα ήθελα να ευχαριστήσω και από τη θέση αυτή τον αγαπητό φίλο και συνοδοιπόρο Νίκο Ασπρούλη για την άψογη συνεργασία κατά την προετοιμασία των δύο αυτών τόμων, τους φίλους των εκδόσεων «Εν πλω» για τη φιλοξενία και τους συνεργάτες της Ακαδημίας Θεολογικών Βόλου Βαλίλα Γιαννουτάκη και Φιλοκτήμονα Σταμόπουλο-Σαμαρά για τη σημαντική βοήθειά τους στην προετοιμασία αυτής της εκδήλωσης.